

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І
БАЗОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ
для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
А4 «Середня освіта (Фізична культура)»

УДК 796/799(072)
М 54

Рецензенти:

канд. пед. наук, доцент, професор кафедри теорії і методики фізичного виховання та адаптивної фізичної культури, декан факультету здоров'я, фізичної культури і спорту ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

Вадим КОВАЛЬ

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри олімпійського та професійного спорту, туризму і рекреації Рівненського державного гуманітарного університету

Людмила ЧАЛІЙ

Автори-упорядники:

Тетяна ГОГОЛЬ, доктор філософії, доцент кафедри теорії і практики фізичної культури і базової загальновійськової підготовки

Анатолій КАШУБА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і практики фізичної культури і базової загальновійськової підготовки

*Рекомендовано до друку
навчально-методичною комісією педагогічного факультету
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 4 від 30 квітня 2026 року)*

З М І С Т

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИКА НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	6
1.1. Етапи написання курсової роботи.....	6
1.2. Структура та оформлення курсової роботи	15
1.3. Правила наведення цитувань та посилань на використані джерела.....	21
РОЗДІЛ 2. ПІДГОТОВКА ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	24
2.1. Перевірка курсової роботи на плагіат.....	24
2.2. захист курсової роботи.....	29
2.3. Оцінювання курсової роботи.....	31
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	33
ДОДАТКИ.....	37

ВСТУП

У професійній підготовці фахівця з фізичної культури та спорту значну роль відіграє курсова робота.

Курсова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження здобувача вищої освіти, яке виконується з певного курсу або з окремих його розділів.

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у закладах вищої освіти України курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, одержаних здобувачами за час навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Тематика курсових робіт має відповідати завданням навчальної дисципліни та тісно пов'язуватися з практичними потребами конкретного фаху. Вона затверджується на засіданні кафедри. Виконання курсових робіт визначається графіком.

Курсова робота допомагає здобувачеві вищої освіти систематизувати отримані теоретичні знання з вивченої дисципліни, перевірити якість цих знань; оволодіти первинними навичками проведення сучасних досліджень. Уже на цій першій творчій спробі можна виявити здатність здобувача вищої освіти самостійно осмислити проблему, творчо, критично її дослідити; вміння збирати, аналізувати та систематизувати літературні (архівні) джерела; здатність застосовувати отримані знання під час вирішення практичних завдань; формулювати висновки, пропозиції і рекомендації з предмета дослідження здобувача, яке виконується на завершальному етапі навчання у вищому навчальному закладі.

Курсова робота як самостійне навчально-наукове дослідження має виявити рівень загальної нової та спеціальної підготовки здобувача вищої освіти. Його здатність застосовувати одержані знання під час вирішення конкретних проблем його схильність до аналізу та самостійного узагальнення матеріалу з теми дослідження.

Здобувачеві вищої освіти надається право вибирати тему курсової роботи з числа визначених випускними кафедрами

навчального закладу або запропонувати свою тему з обґрунтуванням її розробки.

Керівництво курсовими роботами здійснюється, як правило, кваліфікованими викладачами. Організація і контроль, за процесом підготовки й захисту курсових робіт покладаються на завідуючих кафедрами. Тематика курсових робіт щорічно коригується з урахуванням набутого на кафедрах досвіду, побажань спеціалістів, які беруть участь у рецензуванні робіт.

Незалежно від обраної теми, **структура курсової роботи** має бути такою:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (при необхідності);
- вступ;
- кілька розділів (підрозділів), що розкривають теорію питання та досвід практичної роботи;
- висновки;
- список використаних джерел і додатки.

Текст курсової роботи можна використати для наступного написання та оформлення доповіді, реферату, статті, тез доповіді й ін.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДИКА НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1. Етапи написання курсової роботи

Курсова робота має свою специфіку, її деталі завжди потрібно узгоджувати з науковим керівником. Раціональніше організувати роботу над курсовою роботою, правильно розподілити свій час, спланувати його, глибоко та своєчасно розробити вибрану тему допоможе алгоритм написання курсової роботи. Він дисциплінує виконавця, лімітує термін, відведений на вибір теми, підбір та аналіз літератури з теми дослідження, написання, оформлення і захист курсової роботи.

Курсову роботу доцільно виконувати в такій послідовності:

- вибір теми;
- з'ясування об'єкта і предмета;
- визначення мети і завдань дослідження;
- виявлення і підбір літератури з теми, її вивчення;
- складання попереднього плану;
- написання вступу;
- виклад теорії і методики;
- вивчення досвіду роботи;
- формулювання висновків і рекомендацій;
- оформлення списку використаних джерел і додатків;
- потім здійснюється літературне та технічне оформлення роботи, її рецензування;
- підготовка до захисту і захист курсової роботи.

Виконання курсової роботи організовується відповідно до графіка, затвердженого кафедрою.

Процес роботи над дослідженням поділяється на три основні етапи:

- підготовчий;
- етап роботи над змістом;
- заключний етап.

Підготовчий етап. Цей етап починається з вибору теми курсової роботи, її осмислення та обґрунтування. З переліку тем запропонованих кафедрою, здобувач вищої освіти вибирає ту, яка найповніше відповідає його навчально-виробничим інтересам і схильностям. Перевага надається темі, під час розробки якої здобувач може виявити максимум особистої творчості й ініціативи. Разом із керівником необхідно визначити межі розкриття, теми та перелік установ, досвід роботи яких буде висвітлюватись у дослідженні.

Під час з'ясування об'єкта, предмета і мети дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою курсової роботи є системні логічні зв'язки. **Об'єктом дослідження** є вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації. **Предмет дослідження** – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт.

Визначаючи об'єкт, треба знайти відповідь на запитання: що розглядається? Разом з тим предмет визначає аспект розгляду, дає уявлення про зміст розгляду об'єкта дослідження, про те, які нові відношення, властивості, аспекти і функції об'єкта розкриваються. Іншими словами, об'єктом виступає те, що досліджується. А предметом – те, що в цьому об'єкті: має наукове пояснення.

Правильне, науково обґрунтоване визначення об'єкта дослідження – це не формальна, а суттєва, змістова наукова акція, зорієнтована на виявлення місця і значення предмета дослідження в більш цілісному і широкому понятті дослідження. Треба знати, що об'єкт дослідження – це частина об'єктивної реальності, яка на даному етапі стає предметом практичної і теоретичної діяльності людини як соціальної істоти (суб'єкта). Предмет дослідження є таким його елементом, який включає сукупність властивостей і відношень об'єкта, опосередкованих людиною (суб'єктом) у процесі дослідження з певною метою в конкретних умовах.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його

досягнення. Кінцевий результат дослідження передбачає вирішення здобувачами проблемної ситуації, яка відображає суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній практиці і вимогами суспільства до його більш ефективного функціонування. Кінцевий результат відображає очікуваний від виконання позитивний ефект, який формується двоступенево: перша частина – у вигляді суспільної корисності; друга – у вигляді конкретної користі, віднесеної до основного предмета дослідження.

Наявність поставленої мети дослідження дає змогу визначити завдання дослідження, які можуть включати такі складові:

1. Вирішення певних теоретичних питань, що входять до загальної проблеми дослідження (наприклад, виявлення сутності понять, явищ, процесів, подальше вдосконалення їх вивчення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів та умов застосування тощо);

2. Всебічне (за необхідності й експериментальне) вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду; таке вивчення дає змогу уточнити, перевірити дані, опубліковані в спеціальних неперіодичних і періодичних виданнях, підняти їх на рівень наукових фактів, обґрунтованих у процесі спеціального дослідження;

3. Обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми.

Виконання завдань дослідження неможливе без ознайомлення з основними літературними (а можливо й архівними) джерелами з теми курсової роботи. З метою повного їх виявлення необхідно використовувати різні джерела пошуку: каталоги і картотеки кафедр і бібліотеки вищого навчального закладу, а також провідних наукових бібліотек міста, бібліотечні посібники, прикнижні та пристатейні списки літератури, виноски і посилання в підручниках, монографіях, словниках та ін., покажчики змісту річних комплектів спеціальних періодичних видань.

Під час джерелознавчих пошуків необхідно з'ясувати стан вивченості обраної теми сучасною наукою, щоб не повторювати в

роботі загальновідомих істин, конкретніше точніше визначите напрями та основні розділи свого дослідження.

Другий етап починається з вивчення та конспектування літератури з теми курсової роботи. Вивчення літератури треба починати з праць, де проблема відображається в цілому, а потім перейти до вузких досліджень. Починати ознайомлення з виданням треба з титульного аркуша, з'ясувавши, де, ким, коли воно було видано. Треба переглянути зміст, який розкриває структуру видання, наповнення його розділів, звернутися до передмови, де розкрито призначення видання, завдання, поставлені в ньому автором.

Читаючи видання, треба уважно стежити за ходом авторської думки, вміти відрізнити головні положення від доказів й ілюстративного матеріалу. Часто статті з наукових збірників складні для сприйняття, тому необхідно їх читати кілька разів, намагаючись виділити головну ідею та аргументи, якими автор її доводить. З'ясовуючи це, треба виписати всі необхідні цитати, цифри, факти, умови, аргументи, якими оперує автор, доводячи основну ідею статті.

Конспектуючи матеріал, слід постійно пам'ятати тему курсової роботи, щоб виписувати тільки те, що має відношення до теми дослідження. Виписувати цитати треба на одну сторону окремих аркушів паперу стандартного розміру, що допомагає краще орієнтуватися в накопиченому матеріалі, систематизувати його за темами і проблемами. Кожна цитата, приклад, цифровий матеріал мають супроводжуватися точним описом джерела з позначенням сторінок, на яких опубліковано цей матеріал. Застосування так званих розлапкованих цитат, коли думки іншого автора видаються за особисті, розглядається як грубе порушення літературної та наукової етики, кваліфікується як плагіат.

Однак це не означає, що здобувач зовсім не має спиратися на праці інших авторів: чим ширше і різноманітніше коло джерел, які він використовував, тим вищою є теоретична та практична цінність його дослідження.

Після конспектування матеріалу необхідно перечитати його знову, щоб склалося цілісне уявлення про предмет вивчення. Щоб

зібрати матеріал з одного питання разом, можна розібрати ті конспекти, де розглянуто кілька питань з теми дослідження.

Правильна та логічна структура курсової роботи – це запорука успіху розкриття теми.

Процес уточнення структури складний і може тривати протягом усієї роботи над дослідженням. Попередній план роботи треба обов'язково показати науковому керівникові, оскільки може статися, що потрібно буде переписувати текст роботи.

Готуючись до викладення тексту курсової роботи, доцільно ще раз уважно прочитати її назву, що містить проблему, яка повинна бути розкрита. Проаналізований та систематизований матеріал викладається відповідно до змісту у вигляді окремих розділів і підрозділів (глав і параграфів). Кожний розділ (глава) висвітлює самостійне питання, а підрозділ (параграф) – окрему частину цього питання.

Тема має бути розкрита без пропуску логічних ланок, тому починаючи працювати над розділом, треба відмітити його головну ідею, а також тези кожного підрозділу. Тези необхідно підтверджувати фактами, думками різних авторів, результатами анкетування та експерименту, аналізом конкретного практичного досвіду. Треба уникати безсистемного викладення фактів без достатнього їх осмислення та узагальнення.

Думки мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст має бути підпорядкований одній головній ідеї. Один висновок не повинен суперечити іншому, а підкріплювати його. Якщо висновки не будуть пов'язані між собою, текст втратить свою єдність. Один доказ має впливати з іншого. Для доказу кожного положення треба наводити аргументи, розташовуючи їх таким чином: середній доказ – слабкий доказ – сильний доказ або сильний – слабкий – середній.

Щодо кожного розділу (глави) роботи необхідно зробити **висновки**, на основі яких формулюють висновки до всієї роботи в цілому.

Достовірність висновків загалом підтверджується вивченням практичного досвіду роботи конкретних установ, щодо яких проводиться дослідження. Оперативно і в повному обсязі зібрати

практичний матеріал, узагальнити його та систематизувати допоможе оволодіння здобувачем основними методами дослідження: спостереженням, експериментом, бесідою, анкетуванням, інтерв'ю, математичними методами обробки кількісних даних, методом порівняльного аналізу та ін. Найкращих результатів можна досягти при комплексному використанні цих методів, проте слід мати на увазі, що залежно від особливостей теми дослідження, специфіки предмета і конкретних умов окремі методи можуть набути переважного значення.

Накопичуючи та систематизуючи факти, треба вміти визначити їх достовірність і типовість, найсуттєвіші ознаки для наукової характеристики, аналізу, порівняння. Аналіз зібраних матеріалів слід проводити у сукупності, з урахуванням усіх сторін відповідної сфери діяльності (чи установи). Порівняльний аналіз допомагає виділити головне, типове в питаннях, що розглядаються, простежити зміни, що сталися в роботі культурологічних і документно-інформаційних установ протягом останніх років, виявити закономірності, проаналізувати причини труднощів у їх функціонуванні, визначити тенденції та перспективи подальшого розвитку.

Кількісні дані, що ілюструють практичний досвід роботи, можна проаналізувати за методом ранжованого ряду, розподіливши матеріали за роками, звівши їх у статистичні таблиці, таблиці для порівняння й ін., що дасть змогу зробити конкретні висновки.

Таким чином, широке використання відомих у науці методів накопичення, вивчення, систематизації фактів та практичного досвіду в цілому дасть змогу виконати основне завдання курсового (дипломного) дослідження: поєднати різні роз'єднані знання в цілісну систему, вивести певні закономірності, визначити подальші тенденції розвитку теорії та практики відповідної сфери діяльності.

Заключний етап роботи над курсовою роботою. На цьому етапі передбачається написання здобувачем вступу та висновків до курсової роботи, оформлення списку літератури та додатків, редагування тексту, його доопрацювання з урахуванням зауважень наукового керівника, підготовка роботи до захисту.

Вступ доцільно писати після того, як написана основна частина курсової роботи. У вступі обґрунтовується актуальність теми, що вивчається, її практична значущість; визначаються об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження; розглядаються методи, за допомогою яких воно проводилося; розкривається структура роботи, її основний зміст. Якщо здобувач вирішив не торкатися деяких аспектів теми, він повинен зазначити про це у вступі.

Обов'язковою частиною вступу є огляд літератури з теми дослідження, в який включають найбільш цінні, актуальні роботи (10-15 джерел). Огляд має бути систематизованим аналізом теоретичної, методичної й практичної новизни, значущості, переваг і недоліків розглядуваних робіт, які доцільно згрупувати таким чином: роботи, що висвітлюють історію розвитку проблеми, теоретичні роботи, які повністю присвячені темі, потім ті, що розкривають тему частково. В огляді не слід наводити повний бібліографічний опис публікацій, що аналізуються, достатньо назвати автора й назву, а поруч у дужках проставити порядковий номер бібліографічного запису цієї роботи в списку літератури. Закінчити огляд треба коротким висновком про ступінь висвітленості в літературі основних аспектів теми.

Логічним завершенням курсової роботи є висновки. Головна їх мета – підсумки проведеної роботи. **Висновки** подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми практичного функціонування культурологічних і документних систем, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення. Основна вимога до заключної частини – не повторювати змісту вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених у розділах.

Список посилань складається на основі робочої картотеки і відображає обсяг використаних джерел за останні 5-10 років і ступінь вивченості досліджуваної теми, є «візитною карткою» автора роботи, його професійним обличчям, свідчить про рівень володіння навичками роботи а науковою літературою. «Список...» повинен містити бібліографічний опис джерел, використаних

здобувачем під час роботи над темою. Укладаючи його, необхідно дотримуватися вимог державного стандарту. Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу слід розташовувати в алфавітному порядку авторів і назв праць, спочатку видання українською мовою, потім – іноземними. Бібліографічні записи в «Списку...» мають мати порядкову нумерацію. У тексті роботи слід давати у дужках посилання на номери списку. Якщо необхідно вказати номер сторінки, її ставлять через кому після номера видання.

Завершуючи написання курсової роботи, необхідно систематизувати ілюстративний матеріал. Ілюстрації можна подавати у тексті або оформляти у вигляді додатків. Усі додатки повинні мати порядкову нумерацію та назви, що відповідають їхньому змісту. Нумерація аркушів з додатками продовжує загальну нумерацію сторінок основного тексту роботи.

Літературне оформлення курсової роботи є важливим елементом її виконання і одним із багатьох чинників, на які зважає комісія при оцінюванні під час захисту. Передусім звертається увага на змістовний аспект викладу матеріалу (логічність і послідовність, повнота і репрезентативність, тобто широта використання наукових джерел, загальна грамотність і відповідність стандартам і прийнятним правилам), а також на текст роботи, список літератури і додатки, на зовнішнє оформлення титульного аркуша.

Курсову роботу рекомендується виконувати спочатку в чорновому варіанті. Це дозволяє вносити до тексту необхідні зміни і доповнення як з ініціативи самого автора, так і згідно з зауваженнями керівника.

Перш ніж представляти чернетку керівникові, треба ще раз переглянути, чи логічно викладено матеріал, чи є зв'язок між параграфами та главами, чи весь текст «працює» на головну ідею курсової роботи. Такий уявний структурний аналіз роботи допоможе краще побачити нелогічність у її структурі та змісті.

Оформляючи текст роботи, треба знайти час для повторного перегляду першоджерел. Це допоможе побачити все цінне, що було

пропущено на початку вивчення теми, нашттовхне на цікаві думки, поглибить розуміння проблеми.

Доцільно відкласти текст і повернутися до нього через деякий час, щоб подивитися на роботу очима сторонньої особи. Весь цей час не слід читати щось із теми роботи, але постійно думати над нею. У цей період, коли тема вивчена та викладена, з'являються власні думки, власна оцінка та розуміння проблеми – неодмінна умова поліпшення структури і змісту роботи.

Під час *редагування тексту* бажано прочитати роботу вголос, що дасть змогу побачити можливу непереконливість доказів, кострубатість фраз та уникнути цього. Не треба боятися скорочувати написане – від цього текст тільки виграє. Під час підготовки чернетки слід ретельно відредагувати кожне речення, звернути увагу на вибір необхідних формулювань, які б просто і чітко, коротко й доступно виражали зміст викладених питань. Не варто послуговуватися складними синтаксичними конструкціями – вони часом слабо зв'язані між собою логічно, містять двозначні тлумачення тощо.

У курсовій роботі необхідно прагнути дотримуватися прийнятої термінології, позначень, умовних скорочень і символів, не рекомендується вживати слова і виразні-штампи, вести виклад від першої особи: «Я спостерігав», «Я зважаю», «Мені здається», «На мою думку», «Ми отримуємо», «Ми спостерігаємо». Слід уникати в тексті частих повторень слів чи словосполучень.

Під час згадування в тексті прізвищ (учених-дослідників, практиків) ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем (Б. М. Шиян, а не Шиян Б. М., як це прийнято в списках літератури).

Після остаточного узгодження чернетки з керівником можна оформляти чистовий варіант. Перед тим як віддрукувати з чернетки курсову роботу, слід старанно ще раз перевірити, уточнити назви розділів (глав), підрозділів (параграфів), таблиць, послідовність розміщення матеріалу, звірити цифрові дані, обґрунтованість і чіткість формулювань, висновків та рекомендацій.

1.2. Структура та оформлення курсової роботи

Курсова робота має містити:

- Титульний аркуш
- ЗМІСТ
- ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ (за необхідності)
- ВСТУП (1-2 сторінки)
- РОЗДІЛ 1. Стан питання (теоретико-методичні дослідження за результатами опрацювання інформаційних джерел) (7-8 сторінок)
- РОЗДІЛ 2. Організація та результати власних досліджень (Методика навчання) (7-8 сторінок)
- ВИСНОВКИ (2 сторінки)
- СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ (15-20 найменувань)
- ДОДАТКИ (за необхідності)

Обсяг курсової роботи зі списком використаних джерел і додатками має складати **до 25 сторінок**. Робота подається до захисту у скріпленому вигляді.

Основний текст роботи друкується з одного боку аркуша формату А4 з міжрядковим інтервалом 1,5, шрифтом Times New Roman, розмір шрифту – 14. Абзацний відступ 1,25 мм. Текст необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 30 мм, верхній, нижній – 20 мм, правий – 10 мм. Нумерація сторінок – праворуч зверху, без крапки в кінці.

Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту.

До формулювань заголовків (назв) розділів (глав) і підрозділів (параграфів) курсової роботи висуваються такі основні вимоги: стислість, чіткість і синтаксична різноманітність у побудові речень, з переважанням простих, поширених, послідовне та точне відображення внутрішньої логіки змісту роботи.

Розділи і підрозділи прийнято нумерувати арабськими цифрами. Параграфи (підрозділи) нумерують окремо в кожному розділі. Позначення розділів (глав), параграфів і їхні порядкові

номери пишуть з одному рядку з заголовком, причому в кінці крапка не ставиться.

Ілюстрації. Ілюструють роботу, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом що допомагає уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації. Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки тощо) необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, що розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 2.2. (другий рисунок другого розділу)

Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі роботи подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис). Підпис під ілюстрацією зазвичай має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис.»;
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;
- експлікацію, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом. Треба зазначити, що експлікація не замінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його.

Основними видами ілюстративного матеріалу в роботах є: креслення, технічний рисунок, схема, фотографія, діаграма і графік.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках (рис. 3.1.) або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1.» або «... як це показано на рис. 3.1.»

Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення. Ілюстрації виконують чорнилом, тушшю або пастою чорного кольору на білому непрозорому папері. У роботі слід застосовувати лише штрихові ілюстрації й оригінали фотознімків.

Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, має оформлюватися у вигляді таблиць. Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера.

Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки.

Наприклад: «Примітка.* $p < 0,05$ – порівняно з показниками до педагогічного експерименту».

Якщо в розділі роботи подано одну таблицю, то її нумерують за загальними правилами.

Під час перенесення частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження таблиці» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження таблиці 1.2».

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично (по центру) до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву наводять напівжирним шрифтом.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, так, щоб її можна було читати без повороту скріпленої курсової роботи або з поворотом за стрілкою годинника. Таблицю з

великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку. Під час перенесення таблиці на наступну сторінку назву вміщують тільки над її першою частиною.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінювати лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те саме», а далі лапками.

Ставити лапки замість цифр, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не можна. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Примітки до тексту і таблиць, в яких наводять довідкові та пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1.

2.

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Формули і рівняння. Формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках.

Формули в роботі нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номеру розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу).

Під час використання формул необхідно дотримуватися певних правил. Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули,

що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка.

Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=), або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (\times) та ділення (\div).

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в наступному тексті. Інші нумерувати не рекомендується. Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується у рядку з формулою, переносять у наступний нижче формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Якщо формулу взято в рамку, то номер такої формули записують зовні рамки з правого боку навпроти основного рядка формули. Номер формули-дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Номер групи формул, розміщених на окремих рядках і об'єднаних фігурною дужкою (парантезом), ставиться справа від вістря парантеза, яке знаходиться в середині групи формул і спрямовано в сторону номера.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації якщо: у тексті перед формулою є узагальнююче слово або цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна під одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Вимоги до оформлення додатків. Додатки оформлюють як продовження науково-дослідницької роботи на наступних її сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Вони мають спільну з основним текстом наскрізну нумерацію сторінок. Кожен додаток повинен розташовуватися на новій сторінці і позначатися послідовно посередині рядка вище від його назви прописними літерами (А, Б, В,...), за винятком літер Г, Ґ, Є, І, Ї, И, Й, О, Ч, Ь.

Наприклад: «*ДОДАТОК А*». На наступному рядку симетрично до тексту малими літерами з першої великої літери друкують заголовок додатка. Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи, підрозділи і пункти, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку (наприклад: А.2 – другий розділ додатка А; В.2.1 – перший підрозділ другого розділу додатка В). Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумеруються у межах кожного додатка (наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А.1) – перша формула додатка А). Під час оформлення додатків окремою частиною, яка має самостійне значення і оформляється за вимогами, що пред'являються до документа даного виду, на титульному аркуші під назвою кваліфікаційної роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ». Перед кожним додатком вкладають аркуш, на якому посередині набирають текст: «Додаток (літера)» та його найменування. Сторінки копії документа нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію сторінок атестаційної роботи, незважаючи на власну нумерацію сторінок документа.

1.3. Правила наведення цитувань та посилань на використані джерела

Обов'язковим компонентом будь-якої наукової роботи є наукове цитування. У наукових роботах наводяться посилання на джерело, з якого запозичено матеріали або окремі результати, або на ідеї та висновки яких розробляються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають можливість знайти відповідні джерела, перевірити достовірність цитування, одержати необхідну інформацію про ці джерела (його зміст, мову, об'єм).

Цитата – це дослівне відтворення фрагменту якогось тексту з обов'язковим посиланням на джерело.

Посилання – це вказівка на джерело інформації, що приводиться у приклад (зовнішнє посилання) або запис, що пов'язує між собою частини документа – посилання на розділи, малюнки, таблиці, формули, додатки і т. д. (внутрішнє посилання).

Бібліографічне посилання – це бібліографічний опис джерела цитати або інформаційного джерела, яке обговорюється в тексті роботи. У наукових роботах здобувачів вищої освіти бібліографічні посилання являють собою список використаних джерел. Оформлення бібліографічних посилань здійснюється згідно ДСТУ 8302:2015, а їх приклади наведені у ДОДАТКУ Е.

Використання бібліографічних посилань у наукових роботах обов'язкові і вживаються в наступних випадках:

- під час цитування фрагментів тексту, формул, таблиць, ілюстрацій;
- під час запозичень положень, формул, таблиць, ілюстрацій і т. п. не у вигляді цитати;
- під час перефразування, недослівного відтворення фрагмента чужого тексту;
- під час аналізу в тексті змісту інших публікацій;
- при необхідності посилання читача до інших публікацій, де матеріал, який підлягає обговоренню, є в більш повному об'ємі.

Відсутність посилання являє собою порушення авторських прав, а неправильно оформлене посилання розглядається як

серйозна помилка. На всі джерела, наведені в списку використаної літератури, обов'язково повинні бути вказівки в тексті статті.

Прийнято вважати, що в наукових текстах цитати **не повинні перевищувати 25%** загального обсягу роботи.

Посилання подаються у тексті роботи у квадратних дужках – [5, с. 234], де перша цифра – номер джерела у списку літератури, а друга – номер сторінки.

Запозичені висловлювання обов'язково беруться у лапки (оформлюються у вигляді цитати) та посилання на першоджерело.

Наприклад:

Цитата в тексті: Т. Круцевич визначає рухову активність «... як невід'ємну частину способу життя й поведінки людини, що визначається соціально-економічними та культурними факторами і залежить від організації фізичного виховання, морфофункціональних особливостей організму, типу нервової системи, кількості вільного часу, мотивації до занять, доступності до спортивних споруд і місць відпочинку».

Відповідний опис у переліку посилань:

Теорія і методика фізичного виховання : підруч. для студентів вузів фіз. вих. і спорту в 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. Т. 2. Методика виховання різних груп населення. Київ : Олімпійська література, 2008. 367 с.

Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст. Пряме цитування конкретного джерела не має перевищувати 1–2 абзаців. Кількість прямих цитат на одній сторінці роботи не має перевищувати 2–3. Не потрібно подавати цитати у висновках.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться у тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, які викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування не допускається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) під час непрямого цитування (переказу, викладення думок інших авторів своїми словами) потрібно бути гранично точним у викладенні автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) цитування не має бути ні надмірним, ні недостатнім.

Коли здобувач наводить думки різних авторів, у кінці абзацу в квадратних дужках потрібно вказати порядкові номери джерел, на які посилається автор, у списку літератури.

Наприклад:

Учені вважають, що проблема розвитку фізичної культури як соціального феномена нерозривно пов'язана з проблемою формування фізичної культури особистості...[2; 10; 34]

РОЗДІЛ 2. ПІДГОТОВКА ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Перевірка курсової роботи на плагіат

Плагіат – привласнення авторства на чужий твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора.

Юридичне визначення цього терміну вперше з'явилося в українських нормативних документах лише в липні 2001 р. в новій редакції Закону України «Про авторське право і суміжні права». Єдиного, вичерпного та загальноприйнятого визначення плагіату не існує. Приміром, автори одного з найбільших англомовних ресурсів для виявлення плагіату «Turnitin» дають такі визначення цього поняття:

- вкрасти ідею або слова іншої людини і видати їх за власні;
- використати результати роботи іншої людини без вказання джерела, звідки вони були взяті;
- повністю або частково вкрасти мистецький, науковий або інший твір чи роботу та видати їх за свою;
- представити вже існуючу ідею або продукт як новий та оригінальний.

Крім того, в різних сферах і галузях діяльності плагіат може мати більш персоніфіковані відносно специфіки цієї діяльності визначення. Так, в навчальних закладах він може розглядатися як:

- офіційно не підтверджена домовленість між щонайменше двома студентами, наслідком якої є виконання однакових, або майже однакових робіт;
- фальсифікація – зміст завдань, наприклад, статистичні показники, були вигадані або невірно вказані як результат власної роботи;
- реплікація – коли студент здає однакову, або майже однакову роботу кілька раз для підняття власного академічного рейтингу;

– використання не дозволених допоміжних матеріалів під час іспитів;

– отримання недозволеної копії екзаменаційних завдань;

– спілкування з іншими студентами під час іспитів для розв'язання завдань;

– представлення себе під іменем іншого студента на іспитах.

Отже, плагіат в будь-якому разі розглядається як шахрайство, суть якого – у крадіжці чужої роботи або її частини і представленні її як власної. Загалом, плагіат можна поділити на три основні типи:

1. Копіювання чужої роботи (як без, так і з відома) та оприлюднення її під своїм іменем.

2. Представлення суміші власних та запозичених в інших аргументів без належного цитування джерел.

3. Перефразування чужої роботи без належно оформленого посилання на оригінального автора або видавця.

Подібну, але більш розгорнуту класифікацію пропонують автори вже згаданого ресурсу «Turnitin»:

1. Видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї жодних змін.

2. Копіювання значної частини чужої роботи в свою без внесення в запозичене жодних змін.

3. Копіювання інформації з кількох різних джерел без внесення в неї правок. «Маскування плагіату» самостійним написанням перехідних речень між скопійованими частинами.

4. Внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів в них тощо).

5. Повне запозичення текстів з інших джерел, але цілковите їх перефразування.

6. Видання власної колись вже написаної роботи за нову (переважно стосується студентів).

Найочевиднішими є перші типи. Їх найлегше виявити. Натомість перефразування чужої роботи та порушення правил цитування, що також є плагіатом, виявити значно важче.

Шляхи виявлення плагіату. Однією з особливостей виявлення плагіату на ранніх етапах розвитку людства була ускладненість цього процесу через обмежені можливості автора

прослідкувати долю своїх творів. Наприклад, обмежена кількість примірників твору, створених шляхом рукописного копіювання невідомо де, ким та коли. Іншими словами, проживаючи в певній країні, ймовірність дізнатися автору про запозичення його твору в іншій країні була дуже невеликою.

На сьогоднішній день розвиток інформаційних технологій, з одного боку, дає можливість швидкого багаторазового використання твору, (фотографування, копіювання, сканування, і нарешті, розповсюдження в мережі Інтернет), з іншого – створює умови для швидкого виявлення плагіату. Якщо раніше, автор міг не здогадуватися про неправомірне використання його твору, то тепер приховати цей факт досить складно. Наприклад, достатньо набрати характерний вислів з твору, який за підозрою автора використаний плагіатором, в Інтернет-пошуковій системі Google.

При виявленні плагіату в літературних творах наукового характеру необхідно враховувати відмінності притаманного їм наукового стилю викладення інформації від художнього стилю літературних творів. Основними характерними рисами літературних творів наукового характеру, є: ясність, і предметність тлумачень, логічна послідовність і доказовість викладу, аргументація та переконливість тверджень.

Науковий стиль літературних творів позбавлений ознак, які є характерними для літературних творів художнього характеру, а саме: образності, поетичного живопису, зображувальності, експресії. Саме через наявність таких ознак художні літературні твори значною мірою передають індивідуальність автора.

При виявленні плагіату слід брати до уваги той факт, що він може бути не тільки «прямим», а й завуальованим. Наведемо визначення цих понять.

Прямий плагіат (відкритий) – це пряме відтворення (відображення) чужого твору або його частини під своїм іменем.

Завуальований плагіат полягає у тому, що текст твору зазнає несуттєвих змін шляхом заміни окремих слів та виразів їх синонімічними аналогами. При цьому форма твору в цілому не змінюється.

З розвитком інформаційних технологій до візуального визначення плагіату шляхом порівняння текстів двох творів додалися і технічні способи, які полягають в автоматичному порівнянні електронного тексту з базою даних інших текстів.

Інколи встановлення факту запозичення використання чужого твору недостатньо для визначення того, хто з двох творців у кого вкрав. Під час виявлення плагіату важливо враховувати момент первинності створення твору. Тобто, чий твір був створено першим. Раніше це можливо було встановити лише шляхом криміналістичної почеркознавчої експертизи (якщо мова йде про рукописний текст), за встановленням дати нанесення тексту на паперовий носій, за датою надходження рукопису твору до друкарні чи за датою видання твору. Сьогодні, за умови створення твору в електронному вигляді і можливості його розміщення в мережі Інтернет, встановлення факту першості є більш складним і потребує застосування певних технічних «хитрощів». Наприклад, автор шляхом використання спеціальної програми може замінити у всьому тексті кириличні літери (с, а, р, о, е, х, Н) на візуально ідентичні літери латинського алфавіту (с, а, р, о, е, х, Н). Що це дає? Це прихована ознака авторства, про яку знає тільки автор. Тому, візуально в електронному вигляді такі два твори не будуть відрізнятися, але при обробці спеціальною програмою ця прихована ознака буде відображена.

Ще один спосіб прихованої ознаки авторства – це приховування в певних частинах тексту спеціальної інформації (наприклад, прізвища автора), закодованої за спеціальним алгоритмом.

Перевірка унікальності тексту. Перевірка унікальності тексту – одна з найважливіших дій при написанні текстів курсової, дипломної або інших видів наукових робіт. Унікальність тексту є однією з основних характеристик текстових матеріалів, що публікуються у періодичних виданнях. Текст вважається повністю унікальним, якщо більш ніде в інтернеті використовується комбінація слів не зустрічається. Тобто ніде не повторюються фрази з тексту. Унікальність текстів вимірюється у відсотках. 100% – повна унікальність текстового матеріалу.

Щоб не потрапити в ситуацію обвинувачення в плагіаті, необхідно грамотно виконувати перевірку на унікальність статей і текстів, що подаються на перевірку науковому керівнику чи відповідну комісію. Для цього досить перевірити текст на унікальність можна за допомогою таких програм як Advego Plagiatus чи Etxt Антиплагіат. Для повної впевненості тексти перевіряти краще обома програмами відразу.

Ці програми мають різні алгоритми пошуку збігів. Використавши обидві, можна одержати гарантовано точний результат і позбавити себе від претензій з боку адміністрацій університету.

Загальні рекомендації щодо процесу перевірки текстів на плагіат. Бажано перевіряти тексти розміром не більше 2000 знаків. Якщо текст більшого об'єму – перевіряйте частинами.

Якщо ви будете перевіряти багато великих текстів один за одним – пошукові системи вас забанять (заблокують). Тому треба робити перерви по 5-10 хвилин і перевіряти текст частинами.

Іноді при перевірці тексту ваш антивірус може видавати повідомлення про наявність вірусів. Не звертайте на це увагу, віруси перебувають на сайтах, які переглядає плагіату й для вашого комп'ютера вони не уявляють ніякої загрози.

Політика, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності у РДГУ відображена у Положенні про академічну доброчесність та систему запобігання плагіату https://rshu.edu.ua/images/nauka/n_doc_rshu/pol_acad_dobr_ta_szap_3_1102025.pdf . Курсова робота перевіряється на наявність плагіату. Виявлення академічної недоброчесності у письмовій роботі здобувача вищої освіти є підставою для її незарахування.

2.2. Захист курсової роботи

Підготовка доповіді. Для успішного захисту роботи здобувачі вищої освіти мають підготувати доповідь обсягом 2-3 аркуши друкованого тексту, яку йому належить оприлюднити на засіданні комісії під час захисту.

Зміст доповіді має розкрити сутність, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів.

Структурно доповідь складається з трьох частин, кожна з яких поділяється на самостійні смислові блоки (розділи), які мають бути логічно взаємопов'язаними, репрезентувати єдність, що сукупно характеризує зміст здійсненого дослідження.

Перша (вступна) частина доповіді дублює вступ курсової роботи. Її розділи повинні відповідати тим змістовим аспектам, якими охарактеризовано актуальність обраної теми, описано наукову проблему, сформульовано мету роботи. У ній перераховують завдання та методи, які використовувалися у процесі роботи над дослідженням, а також розкривають і висвітлюють загальну структуру курсової роботи.

Друга частина доповіді є найбільшою за обсягом. Головне її завдання – послідовно, згідно з логікою дослідження, охарактеризувати кожний з розділів курсової роботи, зробивши акцент на підсумкові результати дослідження.

Закінчується доповідь *заключною* частиною, яку формують, орієнтуючись на висновки роботи. У ній наводять загальні висновки, не повторюючи узагальнень, зроблених при характеристиці розділів основної частини та практичних рекомендацій.

Текст доповіді можна супроводжувати додатковими матеріалами (схеми, таблиці, графіки, діаграми), які автор використовує для підтвердженню своєї позиції, обґрунтування висновків, запропонованих рекомендацій, як візуальний супровід виступу у вигляді мультимедійної презентації.

Доповідь здобувача не повинна перевищувати за часом **5-7 хвилин**.

Оцінка курсової роботи залежить не лише від змісту, переконливості доповіді, а й від того, наскільки вправно представить її на засіданні комісії здобувач, наскільки компетентно, впевнено відповідатиме він на поставлені запитання, коментуватиме дискусійні положення. Для цього йому необхідно володіти і послуговуватися правилами публічного виступу.

Захист курсової роботи відбувається на засіданнях комісії, порядок яких регламентується «Положенням про організацію навчального процесу у закладах вищої освіти».

Склад комісії для захисту курсових робіт затверджується на засіданні кафедри у складі 3 викладачів.

Захист курсової роботи здійснюється публічно. За своїм характером він є науковою дискусією, що відбувається у вимогливій, принциповій і водночас доброзичливій атмосфері з дотриманням вимог наукової етики. Головні його події стосуються аналізу достовірності, обґрунтованості зроблених у науковій роботі висновків і рекомендацій.

Під час захисту курсової роботи здобувач має продемонструвати глибоке розуміння теми дослідження, досконале володіння матеріалом теми, термінологією, понятійним апаратом. Водночас здобувач зобов'язаний дати вичерпні відповіді на запитання, що виникають під час захисту наукової роботи у членів комісії. Питання членів комісії пов'язані з темою наукової роботи і мають на меті перевірити рівень засвоєння проблеми дослідження.

Курсова робота захищається у присутності і здобувачів вищої освіти. Запитання з теми роботи можуть ставити не тільки члени комісії, а й здобувачі групи. Відповіді здобувача на запитання одногрупників також враховуються членами комісії під час обговорення результату захисту наукової роботи.

Коли захист курсової роботи виявився незадовільним, комісія дозволяє здобувачеві **ще двічі захищати** ту саму тему з доопрацюванням, або він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену кафедрою.

2.3. Критерії оцінювання курсової роботи

Захист і оцінка курсової роботи – підсумок самостійної роботи здобувача вищої освіти.

Результати захисту курсової роботи оцінюються за європейською оцінкою ECTS

Критерії оцінювання курсової роботи

Кількість балів	Зміст критеріїв оцінювання
Відмінно (90-100)	<p>Курсова робота виконана у повній відповідності до мети і задач та згідно з вимогами рекомендацій щодо її виконання; в ній докладно, логічно, послідовно та грамотно викладено самостійний аналіз зібраного матеріалу з теми; зроблено аргументовані висновки; вирізняється високим рівнем наукової, мовної і стилістичної культури; оформлена відповідно до вимог ДСТУ.</p> <p>Під час захисту здобувач вищої освіти виявив глибокі знання навчального матеріалу за змістом теми курсової роботи, уміння творчо застосовувати теоретичні положення під час розв'язання науково-дослідних задач та обґрунтувати прийняті рішення.</p>
Дуже добре (82-89)	<p>Курсова робота виконана у повній відповідності до мети і задач та згідно з вимогами рекомендацій щодо її виконання; в ній докладно, логічно, послідовно та грамотно викладено самостійний аналіз зібраного матеріалу з теми; вирізняється високим рівнем наукової, мовної і стилістичної культури; оформлена відповідно до вимог ДСТУ. Проте допущено 2-3 неістотні неточності під час викладу матеріалу або формулювання висновків.</p> <p>Під час захисту здобувач вищої освіти виявив достатні знання навчального матеріалу за змістом теми курсової роботи, уміння творчо застосовувати теоретичні положення під час розв'язання науково-дослідних задач та обґрунтувати прийняті рішення. Проте допущено 2-3 неістотні неточності.</p>
Добре (74-81)	<p>Курсова робота виконана у достатній відповідності до мети і задач та згідно з вимогами рекомендацій щодо її виконання; в ній докладно, логічно, послідовно та грамотно викладено самостійний аналіз зібраного матеріалу з теми; зроблено аргументовані висновки за наявності 3-4 неістотних неточностей; вирізняється достатнім рівнем наукової, мовної і стилістичної культури; оформлена переважно відповідно до вимог ДСТУ за наявності незначних відхилень.</p>

	<p>Під час захисту здобувач виявив достатньо повні знання навчального матеріалу за змістом теми курсової роботи, уміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання науково-дослідних задач та обґрунтовувати прийняті рішення. Проте допущено 3-4 неістотні неточності.</p>
<p>Задовільно (60-73)</p>	<p>Курсова робота виконана переважно у відповідності до мети і задач та з певними відхиленнями щодо основних вимог рекомендацій щодо її виконання; в ній викладено аналіз зібраного матеріалу з теми з наявністю несуттєвих і незначної кількості суттєвих помилок; зроблено дещо поверхові висновки; вирізняється певними порушеннями логіки, граматичних та стилістичних норм викладу; оформлена з переважно незначними відхиленнями від вимог ДСТУ.</p> <p>Під час захисту здобувач вищої освіти виявив знання навчального матеріалу за змістом теми курсової роботи на мінімальному рівні, уміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання науково-дослідних задач та обґрунтовувати прийняті рішення.</p>
<p>Незадовільно (0-59)</p>	<p>Курсова робота не виконана або виконана не у відповідності до мети і задач та з відхиленнями щодо основних вимог рекомендацій щодо її виконання; виклад матеріалу з теми є несамостійним та супроводжується суттєвими помилками; зроблено поверхові або несамостійні висновки; вирізняється порушенням логіки, граматичних та стилістичних норм викладу; оформлена з відхиленнями від вимог ДСТУ.</p> <p>Під час захисту здобувач виявив фрагментне знання навчального матеріалу за змістом теми курсової роботи, відсутність уміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання науково-дослідних задач та обґрунтовувати прийняті рішення.</p>

Оцінка за курсову роботу виставляється:

- на титульному акркуші і засвідчується підписами всіх членів комісії;
- в залікову книжку та до екзаменаційної відомості з підписом керівника курсової роботи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Грипич С. Н., Буравкова Л.М. Науково-дослідницька діяльність студентів : навч. посіб. Київ : Кондор, 2021. 286 с.
2. Грипич С. Н., Буравкова Л. М. Інформаційна культура: теоретичні засади та досвід [Електронний ресурс] : навч. посіб. М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т, Наук. б-ка ; за заг. ред. С. Н. Грипич. 2-ге вид., допов. Київ : Кондор, 2018.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. К. : Право, 2023. 368 с.
4. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. 2-ге видання, виправ. і доповн. К. : Центр навч. літератури, 2019. 144 с.
5. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К. : Центр навч. л-ри, 2019. 350 с.
6. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навч. посібник. 2-ге видання, доп. і перероб. К.: Алерта, 2019. 492 с.
7. Методичні рекомендації до підготовки та захисту магістерських робіт для магістрантів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) освітньо-професійної програми Середня освіта. Фізична культура / Н. О. Белікова, Н. А. Дедилюк, С. П. Козіброцький, О. Г. Томащук. ВНУ імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 48 с.
8. Надикто В. Т. Основи наукових досліджень : підручник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2024. 268 с.
9. Основи науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти за ступенем магістра та доктора філософії спеціальності 017 Фізична культура і спорт : навчальний посібник / В. М. Костюкевич, О. А. Шинкарук, В. І. Воронова, О. В. Борисова. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 634 с.
10. Основи науково-дослідної роботи у фізичній культурі : навч. посіб. / С. П. Козіброцький, Н. О. Белікова, Н. А. Деделюк та ін. Луцьк : Вежа-Друк, 2024. 228 с.
11. Організація та методологія наукових досліджень здобувачів вищої освіти спеціальностей: 017 «Фізична культура і спорт» та 014 «Середня освіта (фізична культура)» : навчальний

посібник / Т. В. Гоголь, А. А. Кашуба, В. В. Ковальський, В. К. Кіндрат, О. О. Ярмошук. Рівне : РВВ «СОМ-ЦЕНТР», 2024. 180 с.

12. Сергієнко Л. П. Технології наукових досліджень у фізичній культурі : підручник для студентів ВНЗ у 2-х книгах. Книга друга. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2014. 496 с.

13. Товт А. В., Степчук Н. В. Науково-дослідницька робота студента в системі підготовки спеціалістів фізичної культури та спорту : навч. посіб. Ужгород : «ТОВ РІК-У», 2020. 148 с.

14. Шиян Б. М., Єдинак Г. А., Петришин Ю. В. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті : навчальний посібник. 3-є вид. стереотип. Кам'янець Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 280 с.

Допоміжна:

1. Боженко О., Корян Ю., Федорець М. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації. Київ : УБА, 2016. 117 с.

2. Внукова О., Томіч Л. Наукові дослідження з фізичної культури і спорту в Україні з 2014р. *PHYSICAL CULTURE AND SPORT: SCIENTIFIC PERSPECTIVE*. 2024. Том. 2. № 1(2024). С. 7–15.

3. Клопов Р. В., Клопова В. О. Основні напрямки наукових досліджень і впровадження сучасних інформаційних технологій у фізичному вихованні та спорті. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. 2023. № 6(166). С. 69–73.

4. Отравенко О. В., Ливацький О. В., Ваховський Л. Ц. Системний аналіз у методології наукових досліджень галузі фізичної культури. *Педагогічна академія : наукові записки*. 2025. № 24(2025).

5. Оцінювання психофізичних станів у спорті : монографія / Г. Коробейніков, Є. Приступа, Л. Коробейнікова, Ю. Бріскін. Л. : ЛДУФК, 2013. 312 с.

6. Христова Т. Е. Значення наукових досліджень в галузі фізичної культури і спорту для здобувачів вищої освіти. *Сучасні*

проблеми фізичного виховання, спорту і здоров'я людини : матеріали IV інтернет-конференції (Одеса, 24-25 листопада 2020р.). 2020. С. 101–103.

7. Хутенко О., Дмитренко С. Застосування інноваційних педагогічних технологій у фізичному вихованні школярів. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації : збірник наукових праць.* 2025. Вип. 19(38). С. 132–142.

8. Чижик Т. Г. Сучасні напрями наукових досліджень у галузі фізичної культури і спорту. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки».* 2016. Вип. LXIX. Том. 1. С. 101–105.

9. Чухланцева Н. Застосування інформаційних технологій у галузі фізичної культури і спорту. *Спортивна наука України.* 2016. Вип. 3(2016). С. 21–25.

Нормативні документи:

Про вищу освіту : Закон України від 01 лип. 2014 № 2145-VIII
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

Про освіту : Закон України від 05 верес. 2017 № 2145-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень : Закон України від 14 верес. 2000 № 1954-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1954-14#Text>

Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 груд. 1993 № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>

Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій ШІ в закладах вищої освіти URL: <https://drive.google.com/file/d/15zXTfA7O8HSmg36iY8925iN33491Ip3/view>

Порядок застосування в РДГУ системи «STRIKEPLAGIARISM» для перевірки текстових документів на наявність плагіату URL: https://rshu.edu.ua/images/rshu/poradok_strikepl_05112025.pdf

Положення про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату URL: https://rshu.edu.ua/images/nauka/n_doc_rshu/pol_acad_dobr_ta_szap_3_1102025.pdf

Про оцінювання здобувачів вищої освіти (зі змінами від 22.12.2025р. Протокол №13) URL: https://rshu.edu.ua/images/navch/pol_pro_ocin_zvo_22122025.pdf

Інформаційні ресурси:

<https://www.grafiati.com/uk/> Автоматичне створення бібліографічних посилань і списків літератури за українськими та міжнародними стандартами

<https://kum.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/45/2018/11/dstu-8302-2015.pdf> Інформація та документація. Бібліографічні посилання : загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302 : 2015

<http://library.edu.ua> Наукова бібліотека РДГУ.

www.nbuu.gov.ua Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.

<http://www.mstu.gov.ua/> Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

<http://libr.rv.ua> Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, пл. Короленка,6).

<http://www.facebook.com/cbs.rivne/> Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська,44).

http://nuwm.edu.ua/MySql/page_lib/php Наукова бібліотека НУВГП

http://uk.wikipedia.org/wiki/Головна_сторінка Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Тематика курсових робіт з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання»

для здобувачів III курсу першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура)

1. Роль фізичного виховання у формуванні здорового способу життя молоді.
2. Теоретичні основи фізичного виховання у системі освіти України.
3. Психолого-педагогічні аспекти мотивації до занять фізичною культурою.
4. Методика навчання елементів легкої атлетики у ЗЗСО.
5. Методика навчання елементів баскетболу у ЗЗСО.
6. Методика навчання елементів футболу у ЗЗСО.
7. Методика навчання елементів волейболу у ЗЗСО.
8. Методика навчання елементів гімнастики у ЗЗСО.
9. Методика навчання елементів настільного тенісу (великого тенісу) у ЗЗСО.
10. Особливості викладання фізичної культури у початкових класах.
11. Використання ігрових методів у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку.
12. Методика розвитку сили у підлітків на уроках фізичної культури.
13. Формування витривалості у старших здобувачів загальної середньої освіти засобами циклічних видів спорту.
14. Інноваційні технології у фізичному вихованні здобувачів загальної середньої освіти.
15. Використання фітнес-програм у позакласній фізкультурно-оздоровчій діяльності.
16. Застосування ІКТ (інформаційно-комунікаційних технологій) у процесі фізичного виховання.

17. Інтеграція елементів східних оздоровчих практик у систему фізичного виховання.

18. Мобільні додатки як засіб самоконтролю та мотивації до фізичної активності здобувачів загальної середньої освіти.

19. Організація та проведення фізкультурно-масових заходів у ЗЗСО.

20. Особливості фізичного виховання дітей з вадами у розвитку (психічному, розумовому, фізичному).

21. Фізичне виховання як засіб соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.

22. Взаємозв'язок фізичного виховання з іншими компонентами виховного процесу у ЗЗСО.

23. Впровадження компетентнісного підходу у фізичному вихованні молодших школярів НУШ.

24. Методика формування рухової компетентності здобувачів освіти 1-4 класів у НУШ.

25. Використання інтегрованих уроків у фізичному вихованні здобувачів загальної середньої освіти.

26. Організація фізкультурно-оздоровчої діяльності в умовах НУШ.

27. Диференційований підхід до фізичних навантажень на уроках фізичної культури у НУШ.

28. Використання ігрових технологій у фізичному вихованні здобувачів освіти початкових класів в умовах НУШ.

29. Створення безпечного освітнього середовища на уроках фізичної культури відповідно до концепції НУШ.

30. Фізичне виховання як засіб емоційного розвантаження дітей в умовах освітнього процесу НУШ.

31. Особливості реалізації модельної навчальної програми з фізичної культури для 5-6 класів ШУШ.

32. Зміст, структура та особливості інтегрованих модулів на уроках фізичної культури у 5-6 класах НУШ.

33. Значення варіативних модулів у підвищенні у підвищенні мотивації здобувачів загальної середньої освіти до занять фізичної культурою.

34. Організація інклюзивного фізичного виховання у 5-6 класах: підходи, приклади, складнощі.

35. Використання формувального оцінювання у процесі навчання фізичної культури.

36. Роль міжпредметної інтеграції на уроках фізичної культури (поєднання з біологією, математикою).

37. Методика проведення онлайн-уроків фізичної культури: виклики та можливості.

38. Профілактика стресу і перевантаження здобувачів загальної середньої освіти засобами фізичної культури.

39. Інтерактивні форми роботи на уроках фізичної культури в контексті НУШ.

40. Партнерська взаємодія вчителя і здобувача загальної середньої освіти на уроках фізичної культури НУШ.

Тематика курсових робіт з дисципліни
«Теорія і методика навчання спортивних і рухливих ігор»
для здобувачів IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 014.11 «Середня освіта (Фізична культура)»

Футбол / Футзал

1. Методика навчання технічних прийомів гри у футбол зі школярами середнього шкільного віку.
2. Особливості розвитку швидко-силових якостей у юних футболістів.
3. Формування тактичного мислення у футболістів засобами навчально-тренувальних вправ.
4. Розвиток координаційних здібностей у процесі занять футболом у підлітків.
5. Використання ігрових методів під час навчання основ техніки гри у футзал.
6. Організація та методика проведення позашкільних (секційних) занять із футзалу.
7. Вплив занять футболом на рівень фізичної підготовленості школярів.
8. Моделювання навчально-тренувального процесу з футболу на етапі початкової підготовки.
9. Використання засобів футзалу у позаурочній роботі з учнівською молоддю.
10. Методика формування командної взаємодії у грі футзал на етапі початкової підготовки.

Баскетбол / Вуличний баскетбол 3х3

1. Методика навчання передач і кидків у баскетболі на початковому етапі підготовки.
2. Використання засобів гри у вуличний баскетбол 3х3 у формуванні рухових умінь у школярів.
3. Організація та методика проведення позашкільних (секційних) занять з баскетболу.

4. Організація та методика проведення позашкільних (секційних) занять з вуличного баскетболу 3х3.

5. Розвиток швидкісно-силових здібностей у баскетболістів юнацького віку.

6. Порівняльна характеристика методики навчання гри у класичний баскетбол та вуличний баскетбол 3х3.

7. Підвищення ефективності командної взаємодії у грі вуличний баскетбол 3х3 засобами спеціальних вправ.

8. Педагогічні умови формування інтересу до занять баскетболом в учнівської молоді.

9. Застосування сучасних технологій тренування у підготовці баскетболістів.

10. Формування рухової активності школярів засобами баскетболу.

Волейбол / Пляжний волейбол

1. Методика навчання техніки подачі у волейболі на етапі початкового навчання.

2. Формування інтересу до занять волейболом серед учнів старших класів.

3. Використання змагального методу у навчанні гри у волейбол.

4. Педагогічні умови вдосконалення техніко-тактичної підготовки волейболістів.

5. Порівняльна характеристика методики навчання гри у класичний та пляжний волейбол.

6. Методика навчання прийомів м'яча у волейболі.

7. Вплив занять пляжним волейболом на розвиток координаційних здібностей учнів ЗЗСО.

8. Особливості тренувального процесу у пляжному волейболі для спортсменів-початківців.

9. Розвиток швидкісно-силових якостей у волейболістів на етапі початкової підготовки.

10. Організація ігор з волейболу у системі позаурочної роботи закладу освіти.

Теніс / Настільний теніс / Бадмінтон

1. Методика навчання основних ударів у настільному тенісі з дітьми молодшого шкільного віку.
2. Вплив занять настільним тенісом на розвиток координаційних здібностей школярів.
3. Особливості навчання техніки гри у великий теніс на початковому етапі підготовки.
4. Використання ігрового методу у процесі навчання настільного тенісу зі здобувачами освіти.
5. Методика розвитку швидкісно-реакційних здібностей у тенісистів-початківців.
6. Організація самостійних занять із бадмінтону серед учнівської молоді.
7. Порівняльний аналіз методики навчання гри у настільний теніс і бадмінтон.
8. Використання бадмінтону як засобу активного відпочинку та оздоровлення учнівської молоді.
9. Розвиток зорово-рухової координації засобами настільного тенісу.
10. Методика вдосконалення техніки подачі у грі бадмінтон.

Рухливі ігри

1. Використання рухливих ігор у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку.
2. Класифікація рухливих ігор за педагогічним спрямуванням.
3. Рухливі ігри як засіб розвитку основних фізичних якостей дітей.
4. Методика добору рухливих ігор відповідно до віку та підготовленості учнів.
5. Педагогічні умови ефективного використання рухливих ігор у процесі уроків фізичної культури.
6. Формування морально-вольових якостей у дітей засобами рухливих ігор.
7. Застосування народних рухливих ігор у системі фізичного виховання.

8. Організація ігор на свіжому повітрі як засіб оздоровлення школярів.

9. Використання рухливих ігор для розвитку командної взаємодії в учнів.

10. Методика проведення рухливих ігор на уроках фізичної культури в початковій школі.

Узагальнені теми (для порівняльних або комплексних досліджень)

1. Порівняльний аналіз методики навчання техніко-тактичних дій у різних спортивних іграх.

2. Формування інтересу до занять спортивними іграми в учнів різного віку.

3. Використання елементів рухливих ігор у навчанні техніки спортивних ігор.

4. Розвиток фізичних якостей у процесі занять різними спортивними іграми.

5. Роль спортивних ігор у формуванні комунікативних і лідерських якостей учнів.

6. Інноваційні технології у навчанні спортивних ігор у закладах освіти.

7. Педагогічні умови ефективного поєднання спортивних і рухливих ігор у навчальному процесі.

8. Застосування змагального методу у розвитку рухових умінь школярів різного віку.

9. Сучасні підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів у спортивних іграх.

10. Вплив різних видів спортивних ігор на рівень фізичної підготовленості учнівської молоді.

Зразок оформлення титульної сторінки

**Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра теорії і практики фізичної культури і базової
загальновійськової підготовки**

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання»
на тему «**Методика навчання елементам волейболу (на прикладі
передачі м'яча двома руками зверху)**»

Виконав:

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти III курсу, спеціальності 014
Середня освіта (Фізична культура)

Михайло ПИСАРЧУК

Керівник:

доктор філософії у галузі освіти і педагогіки,
доцент кафедри ТiПФКiБЗВП

Тетяна ГОГОЛЬ

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

*Зразок оформлення змісту***ЗМІСТ**

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ЕЛЕМЕНТАМ ВОЛЕЙБОЛУ	5
1.1. Історія розвитку волейболу та його місце в системі фізичного виховання.....	5
1.2. Характеристика техніки передачі м'яча двома руками зверху у волейболі.....	7
1.3. Психоло-педагогічні та фізіологічні особливості навчання технічним елементам волейболу.....	10
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПЕРЕДАЧІ М'ЯЧА ДВОМА РУКАМИ ЗВЕРХУ	12
2.1. Завдання, принципи та етапи навчання передачі м'яча двома руками зверху.....	12
2.2. Система підвідних вправ та методичні прийоми вдосконалення техніки передачі.....	15
2.3. Типові помилки під час виконання передачі м'яча двома руками зверху та шляхи їх усунення.....	17
ВИСНОВКИ	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	21
ДОДАТКИ	23

**Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ
8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне
посилання. Загальні положення та правила складання» з
урахуванням правок
(код УКНД 01.140.40)**

Характеристика джерела	Приклад
	Книги
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автори	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автори	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укragропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агроєкол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.

Багатотомне видання	<p>Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с.</p> <p>Фауна України. В 40 т. Т. 36. Инфузории. Вып. 1. Суктории (<i>Ciliophora, Suctorea</i>) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.</p>
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	<p>Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с.</p> <p>Брігхем Є. В. Основы фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.</p>
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	<p>Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.</p> <p>Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.</p>
Статті з продовжуючих та періодичних видань	<p>Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка</i>. 2013. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28.</p>

	<p>Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.</p>
	Електронні ресурси
Книги	<p>Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).</p>
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Періодичні видання	<p>Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i>. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).</p> <p>Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p> <p>Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI:</p>

	10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).
	Інші ресурси
Законодавчі і нормативні документи (накази, інструкції)	<p>Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 9 листоп.</p> <p>Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.</p> <p>Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i>. 2017. № 7. С. 106–107</p>
Стандарти	<p>ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).</p> <p>СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)</p>
Патенти	Комбайн рослинозбиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПК А01D 41/02, А01D 41/04, А01D 45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл. 11.03.2013, Бюл. № 5.

Авторські свідоцтва	А. с. 1417832 СССР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного пресс-подборщика / В. Б. Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87 ; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.
Дисертації, автореферати дисертацій	<p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.</p> <p>Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.</p>
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Автори-упорядники:

Тетяна ГОГОЛЬ

Анатолій КАШУБА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А4 «Середня освіта (Фізична культура)»

Гоголь Т. В., Кашуба А. А. Методичні рекомендації до підготовки та захисту курсових робіт для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А4 «Середня освіта (Фізична культура)». Рівне : ГО «СОМ-ЦЕНТР», 2026. 51 с.

Видруковано за підтримки громадської організації «СОМ-ЦЕНТР»